

Prof. dr Šefket Krčić

Forum univerzitetskih nastavnika - Novi Pazar

ETIKA U KONTEKSTU IZDAVAČKE DJELATNOSTI U SPORTU (sociologijski aspekt)

PRISTUP ETIČKOJ DIMENZIJI SPORTA

Sam naslov ove studijske rasprave “Etika u kontekstu izdavačke djelatnosti u sportu”, se bazira i razvija na ključnim sociologijskim aspektima. To znači, prije svega, ukorporiranje fenomena sporta u tokove etike kao filozofske i sociologijske discipline. Da ovo izlaganje želi da podstakne, odnosno, da određene impulse za formiranje etičke slike svijeta kod sportista. Na taj način, zbog aktualnosti ove teme, autor je svoj kongresni ekspozice osmislio u vidu teza.

KLJUČNE TEZE

1. Etika kao filozofsko-sociologijska disciplina koja se bavi znanstvenim ispitivanjem morala, je prije svega neophodna brojnim subjektima, pa i ekspertima koji izučavaju fenomen sporta. Na taj način, šira javnost može da razluči i prepozna šta je moralno a šta nije u sportu. To ističemo iz etičkih razloga razvoja sporta kao globalnog fenomena.

* * *

2. Predmet istraživanja: Moral i način koji opstaje u raznim sportovima, svjedoči jedna izjava čuvenog Miroslava Cerara, proslavljenog slovenačkog i ex-yu gimnastičara, svjetskog proседа, da je himnu bivše zemlje Jugoslavije u sebi doživljavo sa velikim ponosom, iako se od nje danas najviše distanciraju oni koji su je najgaltije pjevali, a sve to govori o njihovoj etičkoj, moralnoj slici svijeta.

* * *

3. Ovdje postavljamo pitanje statusa etike u vremenu moralne krize, krize morala, moralnog loma i to preko isključivo moralnih parametara. Svakako, kriza etike i etika krize je prisutna u sportu, jer je u mnogim njegovim segmentima zavladao nemoral i brojne paradoksalne situacije. Na taj način, svijetli olimpijski plamen je znantno potamnio, upravo neetičnim potezima brojnih

(ne)sportista. Zato je potrebno jedno kritičko preispitivanje sportske literature, kao i literature o sportu.

* * *

4. Upravo, u vremenu krize etike i širenja nemorala, javljaju se pitanja potrebe, za ustanovljenjem istinskog etičkog života. Zato ovo pitanje, smatram ličnom i profesionalnom satisfakcijom, a u cilju uspostavljanju normalnih i etičkih odnosa u razvoju sporta i spotskog života, posebno u stvaranju atmosfere i razumijevanja sporta kao globalnog fenomena.

* * *

5. Teorijska pozicija sporta, neophodno je rasvijetliti sa više aspekata. Ova problematika je postala predmet autorovog interesiranja, posebno od angažiranja za nastavnika predmeta Sociologije kulture i sporta na Fakulteta fizičke kulture u Nišu, Nastavno odjeljenje u Novom Pazaru. Dakle, autor ima teorijski i empirijski uvid u ovu problematiku.

* * *

6. Kada je u pitanju etička dimenzija, potrebno je kritički i bespoštedno rasvijetliti razne ideologizirane i involirane nanose u sportu novog vremena, kako bi se prevladali sporni momenti, posebno u stavovima gledalačkih grupa i simpatizera, a sve u cilju prevazilaženja i onemogućavanje konflikata. Jer, svjedoci smo nedavnog incidenta u Zagrebu, koji je doveo do krize bileteralnih odnosa sužbenog Beograda i službenog Zagreba, odnosno utišavanja diplomatskih odnosa između dvije zemlje, što je, složićete se, ne samo naš i međunarodni problem. Jasno, zbog takvog stanja, trpe nedužni sportisti, a lidere ovih zemalja, jednostavno rečeno od toga “boli” glava!

* * *

7. Razumijevanje etičke dimenzije sporta, kao i sportskog odnosa čovjeka prema svijetu, i izložbene djelatnosti kao samosvjesnog ljudskog pregalaštva, ima u našem vremenu dvostruki osnov: prvi je u njegovoj osobnoj i ljudskoj relaciji, a drugi je izraz ostvarenih rezultata.

* * *

8. Uslijed nastalih okolnosti i na temelju procjenjivanja situacije u sportu i u društvu, pred nama se javlja jedna etička projekcija s ciljem, organizirajućeg vrijednovanja parametara globalnog stanja u institucijama koje se ovim fenomenom bave.

* * *

9. Fundamentalni cilj se ogleda u prikupljanju relevantnih podataka i činjenica u interesu objektivnog sagledavanja etičkog problema. Svrha takvog pregnuća, jeste, da se utvrdi odgovarajuća programska i prije svega fundamentalna koncepcija usavršavanja sportista u podizanju niova sportskog života.

* * *

10. Za stručno i odgovorno obavljanje povjerljivih poslova u sportu i uopće društvu, potrebno je uspostaviti jednu relevantnu sportsku aksiologiju i episteomologiju. Opće je uvjerenje, posebno u malim sredinama, gdje se rađaju i stvaraju talenti, ako se istim relevantnim metodama ne razvijaju, mi od takvih sportista ne možemo očekivati posebne rezultate.

ETIČKA DIMENZIJA INFORMIRANJA SPORTISTA

Dalje, u ovom radu, bavimo se temeljnim etičkim odrednicama i analizom raznih osobnosti etičkih karakteristika, koje su bitne za formiranje etičkog formiranje kodeksa.

* * *

11. Etički kodeks je važan za normalno sprotsko natjecanje. Zato, naše preporuku bi bile da se svaka manifestacija posebno pripremi i u njenu organizaciju istaknu ključna međunarodna pravila, koja obavezuju ne samo sportiste i sportske djelatnike, već i širu sportsku i kulturnu javnost.

* * *

12. Dominantna ideja humanističke angažirane sportske inteligencije, koja ne djeli etičku i estetsku dimenziju od stvarne sportske atmosfere. O tome svjedoči, uživanje u igri, a ne u biznisu koja ta igra donosi. Međutim, tu je došlo do poremećaja u vrednovanju igre, odnosno, fenomena uživanja. Kako od aktara tako i od promatrača.

* * *

13. Etička vizura svijeta sportista, se ogleda u razvijanju globalnih ideja iz duha epohe.

* * *

14. Sportisti treba da budu, duhovno i psihološko pripremljeni za svjetska natjecanja, kako bi lakše ostvarili svoju kultunu dimenziju rivalstva i prijateljski prijemčivo doživjeli razne dimenzije sportskog duha.

* * *

15. Etici dugujemo stvaranje i napajanje u lijepom i kulturnom iskazu. Sportist treba da donese etičku sliku, tj. prijemčivost prema drugom. Zato, nije na odmet, da našim sportistima i sportskoj javnosti preporuča relevantni spisi, koji ispinjavaju njihovo dragocjeno slobodno vrijeme, i kojim pomažu da izvrše precizniju recepciju tekuće problematike, kao i bliže upoznaju svoje protivnike i rivale.

* * *

16. Mnogi vrhunski sportsiti su svojim nedoličnim ponašanjem uništili svoj talent (primjer svetskog boksera Tajsona) i svojim etičkim promašenim izjavama oštro su okrenuli sportski svijet protiv sebe. Na suprot takvom ponašanju, imamo časne primjere, koje oličen u imenu Muhamed Ali, kojem je na predposlijednjim Olimpijskim igrama u Atlanti (2000. g.), bilo povjereno da ponese olimpijski plamen. To je primjer etičkog držanje jednog sportiste, kada je i svojim držanjem i govorom pokazao svoje vrhunsko sportsko iskustvo i etičko-estetsku dimenziju suptilnog i uzornog čovjeka i sportiste.

* * *

17. Ispitivanja koja smo vršili kod malih ljudi metodom uzorka, kao i sportista, došli smo do relevantnih sudova, da se etičkoj dimenziji da prioritarno mjesto u sferi sporta.

* * *

18. Zato je neophodno i odgovarajuće, tj. relevantna literatura preko koje bi se radikalno istrijebila upotreba nedozvoljenih rekvizita, posebno droge i alkohola, iz života sportista. Stvaranje takve etike življenja, došli bi smo do realnih i željenih rezultata u sferi sporta.

* * *

19. Prema tome, da bi se suzbijale krijumčarenje raznih neprimjernih elemenata u sportu, potrebno je stvaranje moralnih odnosa i etičkih sudova na svim nivoima sportskih generacija, koji doprinose formiranje istinske slike svijeta i humanih moralnih stavova. Zato se često događa, usljed nepoznavanja ovih elemenata, da sportisti zbog mladosti ne znaju šta je dozvoljeno, tj. što je moralno, a što nije.

* * *

20. Etička dimenzija lažnih optužbi je jedno od pitanja koje ovdje treba elaborirati. Svakako, i ovaj skup će dati svoj određeni doprinos, time što će svojim etičkim aspektima probuditi interes za ovu temu, koju će autor novim sugestijama i prijedlozima sa zadovoljstvom doraditi.

* * *

21. Etička dimenzija predstavlja fundamentalnu i nezaobilazno pitanje za moderno poimanje sportskog života.

EPILOG

Kao pasionirani istraživač, empirije i teorije svijeta, kao i pratilac naših internacionalnih sportskih natjecatelja, prvenstveno me zanimala etička i estetska dimenzija, ponašanja, odnosno vladanje sportista, na temelju čega se for-

miraju uticaju na lansiranje stilova, ponašanja mladih ljudi, posebno u stvaranju, tumačenju i razumijevanju sportskog svijeta novijih generacija kao i generacija koji pristižu. Na taj način, sportisti su svojim uzorom lansirali stvarne fenomene, koji su prihvaćeni od mlade populacije za dobro svijeta, ukoliko, naravno imaju humanu, odnosno etičku poruku.

Etička dimenzija ispunjava sportiste raznih elemenata straha i skandala, a o tome svjedoče mnogi sporni rezultati u javnosti. Zato etičko ponašanje je pretpostavka dobrog sporta ne samo takmičara već i istinske prave publike.

Živjeti u uvjerenju, da etika ima mjesto među ljude daje nadu, da će buduće sagledavanje ove problematike imati efektivnije dejstvo na moralne fenomene, kao i da isti budu više tretirani u našem društvu, u suprotnom, kako se jednom izrazio crnogorski filozof Tomović, slobodan sam parafrazirati njegovu misao, škola bez etike je veliki rizik, jer stvara društvo bez etike. Dakle, mi smo pred izborom: za apsurdno ili humano društvo!

Na kraju, ovog izlaganja u tezama, da zaključim: Potrebno je pored ostalog i literarno i etičko vrednovanje stvavova sportista kao jedne od fundamentalnih ideja, da se očuva tolerantnih duh tradicije sportista, zbog čega ove teze zahtjevaju šire sagledavanje i diskusiju od samih sportista, a ne samo da ostanu kao izraz jedne profesorske teorije vrednovanja. U svakom slučaju, sport i slobodno vrijeme, je bitno vrijeme koje živi kao istinsko ljudsko vrijeme od velikog djela čovječanstva i to u jednom, složićete se, komplementarnom ljudskom i rekreativnom odnosu, jer sport stvara ne samo velike rezultate, već i velike ljude.

Prof. dr. Sefket Krcic

Forum university, s teachers-Novi Pazar

ETHIC IN CONTECT PUBLISHING OF SPORT ACTIVITY sociological aspect

SUMMARY

The author of this work, from sociological aspect is inquire a problem of communication in sport and public. Priority point of text, is based on a view of ethnic appropriate resource public information and thinking moral things and publishing appropriate, through which the truth come out about sports results, worths and sport life. Of course, notional and standard necessity obligated the books about sport and its completion and correlative with system of society value. In this way, in front of explorer is an fundamental ethic category, by which sports organizations support different prejudice and violence. For this thesis, writer of this application disposes present facts and argument that show and evidence speci-

ment of a lot of negative appearance, which disorganize ethnic sport dimension, whose symbol consists from three words: youth, beauty and nice. The mentioned notionals are defended by human idea moral and freedom. Therefore, if we want human society we must have human and tolerant sport in all disciplines that exist. On the contrary, we will have a society without moral, and a society without real sport. In that sense, to purpose the successful manifestations, that follow on hundred direct spectators and million by media, it is necessary for society built relevant parameter, which can by its value system obligate all society makers, to enjoy in sport and not to disorganize, as it happened very often. Further, in his work author start from more lows of existed different models of moral, on identity built sportsman and fun, about forming advice and mind at subjects. For one high society, that is based on mind, it is necessary to search and publish creative sport literature, which would be based on love and feeling duties. It is one of main ways how young people easily be controlled, especially on showing emotional feelings during the sport manifestations. Because of it ethic sport books are very important for mortally all criminals and defective on sport life, especially in unable of read ill messages of this time, as drugs, narcotic, dopi, prostitution, alcohol etc. In different views advisedly of this phenomenon is needed that all subjects in sport, to cultivate feelings of perfectly beauty. Without doubt, literature instigate ethic perfection, that are built by habits and which became part of human ability and their sport levitation. Therefore social find are very important in treatment ethic problem our sport event which has first class character, either in education either literacy seems in creation of better and good future.

